

Приказ

УДК: 14:929 Видовић Ж.(082)(049.32)

DOI: 10.5937/zrffp53-45612

МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНИ ПРИСТУПИ

(Милица Ћуковић и Владимир Димитријевић (ур.), *Жарко Видовић*
КАО МИСЛИЛАЦ КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРЕ (ЗБОРНИК РАДОВА),
Београд: Институт за књижевност и уметност, 2023, 319 стр.)

Милутин Б. ЂУРИЧКОВИЋ¹

Институт за дечју књижевност, Београд

¹ mdjurickovic@yahoo.com

Рад примљен: 20. 7. 2023.

Рад прихваћен: 4. 12. 2023.

МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНИ ПРИСТУПИ

У организацији научног одељења Српска књижевност и културна самост, 18. новембра 2021. године у Институту за књижевност и уметност одржан је округли сто, после чијег одржавања је реализовано штампање зборника *Жарко Видовић као мислилац књижевности и културе*. Као повод за организацију округлог стола послужило је обележавања стогодишњице од рођења Жарка Видовића (1921–2016), научног саветника Института за књижевност и уметност и запаженог културног посленика с краја XX и почетком првих деценија XXI века. Овим вредним издањем наставља се традиција неговања културе памћења и одавања признања запосленима у Институту за књижевност и уметност, који су својим радом и стваралачким резултатима и те како задужили нашу науку, књижевност и културу.

Као што се и наводи у „Уводној речи” уредника, приређивање овог зборника радова нема комеморативни карактер већ настаје из тежње да се комплексан, слојевит и жанровски разноводан опус Жарка Видовића протумачи и сагледа из неколико перспектива и методолошких приступа, што ће у синхроној и дијахроној равни несумњиво допринети контекстуализацији и ситуирању Видовићевог мултидисциплинарног стваралаштва у области историје уметности, историје цивилизације, историје књижевности, ликовне критике, философије, православне духовности, културе и др. Зборник радова обухвата 11 радова, а на крају се налази индекс имена.

У раду „Жарко Видовић у историји српске историографије” Милош Ковић (Филозофски факултет Универзитета у Београду) истражује Видовићев однос према историји и историографији, са посебним прегледом његових доприноса овој научној дисциплини. Указује се, такође, на мисаону традицију којој је припадао, као и на утицаје под којима су се формирали његови ставови о историји. Учинак Жарка Видовића у српској историографији сматра се превратничким, а својим делима „као да се обраћао неким давним нараштајима и онима који ће тек доћи” (стр. 36).

„Жарко из логора, превратник и чувар завета” назив је прилога Драгана Хамовића (Институт за књижевност и уметност, Београд), који разматра Видовићеве студије о Његошу и Косовском завету, као и интерпретације

нововековне српске културе и модернизма. Богдан Златић (Завод за уџбенике, Београд) анализира Видовићеву најобимнију необјављену студију *Њеџош и Косовски завети у Новом веку*, написану за потребе Института (1976–1982). Рад „На путу ка Њеџошу (Чему Видовић у оскудно време)” предочава околности настанка ове студије и начин на који је уобличен њен садржај, а притом су приказани поједини моменти који су утицали на његов духовни и интелектуални развој. Према Златићевом луцидном запажању, Видовић прилази Њеџошу као последњем песнику старе српске књижевности, односно „баштиннику медитеранских (византијских) вредности српске културе, али и као првом књижевнику грађанске књижевне епохе, који се суштински супротставља новом веку” (стр. 93–94).

Видовићевим схватањем херменеутике, исказаним у огледу „Критика између метафизике и херменеутике” бави се Владимир Димитријевић (Гимназија у Чачку) у прилогу „Од Хермеса ка логосу: херменеутичка начела Жарка Видовића”. Састављен од 11 краћих одељака, овај рад истовремено интерпретира ново читање старих вештина, осећање и рационално познање, херменеутичку свест и херменеутичка искуства, уметника и праведника, роман у светлу херменеутике, херменеутику као распоређивање нагласака, херменеутику и хармонију и сл.

Јелена Миљковић Матић (Институт за политичке студије, Београд) радом „Унутрашњи и спољашњи приступ Жарка Видовића” приказује његово дело као основу на којој се може градити приступ у хуманистици који би узимао у обзир чињеницу да је човек, пре свега, духовно биће, уместо данашњег стања у коме преовладава гледање на човека као на тело које мисли. Поседна пажња посвећена је „Огледима о духовном искуству”, као филозофском темељу за реинтерпретирану науку и улози Жарка Видовића у традицији родољубиве (духовне, саосећајне, поетске) науке о народу и о људима уопште.

Јелена Марићевић Балаћ (Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду) зналачки осветљава „Уметност у перспективи Жарка Видовића”, односно његово суштинско и стваралачко поимање уметности. Аналитичко интересовање усмерено је на објављене књиге, дисертацију о Ивану Мештровићу и есеју о уметности, који су сабрани у књизи „И вера је уметност”. Наиме, она прецизно запажа да је Видовић изградио своје ставове и начела о уметности најпре кроз школовање, али да их је значајно обликовало и стечено животно искуство. „Како би се схватила његова перспектива, која се може одредити колико храбром толико и деликатном, било је неопходно сагледати је у ширем контексту, те изнети њене несумњиве квалитете, али и потенцијалне опасности од једностраности појединих виђења” (стр. 163).

„Библио-био-графија Жарка Видовића као синтеза личног опуса, колективне историје и теоријског метода” назив је рада Николе Маринковића (Филолошки факултет Универзитета у Београду), који *Библио-био-графију* сматра кључном књигом за разумевање његовог комплексног и слојевитог опуса. Приказујући њену структуру, семантику и значај који има за обликовање личног идентитета аутора, Маринковић детаљном анализом коментара покушава да поменуто дело контекстуализује у постојеће културне и филозофске традиције у историји српске и европске културе, а са циљем потпунијег разумевања Видовићеве ресемантизације термина који чине структуру његовог херменеутичког, интерпретативног и историософског метода.

„Речник историјске свести или салдо мортале Жарка Видовића” налази се у фокусу истраживачког интересовања Дејане Оцић (Завод за уџбенике, Београд). Овај рад осветљава никад у потпуности окончан *Речник историјске свести*, односно *Српско-евројски речник ирансценденције*. Низу уједначених и подједнако занимљивих радова припада и прилог Милице Ђуковић (Институт за књижевност и уметност, Београд), која разматра „Национално и културно саморазумевање српског народа: Жарко Видовић о Светом Сави”. Поседна пажња поклања се тумачењу опозитног односа исток–запад, као аксиолошке окоснице Видовићевог стваралаштва, које су у овом контексту доведене у везу са идејама Николаја Велимировића и Милоша Н. Ђурића. Са друге стране, сагледавају се Видовићева културна идеологија, његово хришћанско поимање нације и личности, као и само-својна и јединствена историософска мисао овог истакнутог научника.

Како је Жарко Видовић хронолошки читао и коментарисао одабрана дела Ђорђа Оцића, Срђан Орсић (Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду) определио се за праћење његових критичких запажања са циљем потпунијег синтетизовања и смисаоног постављања тамо где им је место. Отуда његов рад „Завет као есенција поетофилософије: историософско читање романа Ђорђа Оцића” представља драгоцен прилог, односно пролегомену и препоруку за нова читања и тумачења двојице значајних стваралаца. У прилогу „Изван западне епистемологије: Иван Иљин и Жарко Видовић у духовном дослуху” Јана Алексић (Институт за књижевност и уметност, Београд) систематизује и тумачи идеје двојице теоретичара духа и религиозних мислилаца о видовима сазнања, о методолошким принципима философије, о духовним начелима на којима почивају нације и националне културе, као и о основама уметничког стваралаштва, односно делатне теорије уметности.

Зборник радова *Жарко Видовић као мислилац књижевности и културе* по много чему представља значајан издавачки и научно-стручни подухват, који са различитих аспеката и методолошких приступа сагледава, тумачи и контекстуализује живот и дело овог значајног научника,

а истовремено ће послужити као подстицај за даља истраживања и приређивање његове богате рукописне заоставштине. Милица Ђуковић и Владимир Димитријевић, уредници Зборника, обавили су свој део посла врло одговорно и педантно, потврђујући још једном изузетан смисао и умеће у конципирању заједничких монографских публикација, односно зборника радова.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторство-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).